

המלה

ישרו בערכה מסלה לאלקינו (ישעי' מ' נ')

ירחוק — בעברית ובאידית

מוקדש לעניני תורה ויהדות

יצא לאור ע"י ועד הרבנים דניו-יאָרק רבתי

חוכרת נ'

כ"ה, חדש ניסן, תש"א.

שנה ו'

ת כ ן ה ע נ י נ י ם :

שאלות הוספן : והיה כי ישאלך בנך המערכת
 מצות ומדורות הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל
 שוויזכויות הרב בן-ציון שורין
 על עליית רמסק ר"ר א. י. ברוואר

חדושי תורה : בענין קירוש לבנה הרב יעקב הכהן מעסקין
 בענין זיעה ושאוּבין הרב משה קלונימוס סקינדער
 ישוב להנהות רבינו עקיבא איגר ז"ל הרב שמואל נערשטענפעלד
 ברבר „קאַרן־פלעקס" ואורו נפוח הרב זאב ביערנאָוויץ

אירישע אָבמילונג : גוט יוסטוב רעדאָקציע
 שטאַרקט די הענר פון תורה־בויער רעדאָקציע
 ועד למען השבת רעדאָקציע
 סף למה באים ? שמואל ד. מהרש"ק
 מעמינטיטען פון ועד הרבנים, מודעה ואזהרה, לוח ומדעות.

"HAMSILOH"

Published by
 RABBINICAL BOARD OF GREATER NEW YORK
 229 East Broadway, New York, N. Y.

Vol. 6

New York, April, 1941

No. 3

ת נ א י ה ח ת י מ ה :

לחצי שנה — \$1.00

לשנה — 2 דולר

גרמס בבית הרמס נינזבורג ליינאָמייפניג קאַמפּאַני, 63 סאַפּאַלס סטריט, ניו יאָרק, נ. י.

אונזערע כשרות אינסטיטוטן

מיר האלטען עס פאר א ערנדיערונג פון אונזער ווירדע צו לויבען פיעל די קוואליטי פון די פליישען אין אונזערע שלאכטהייזער. וועלכע זיינען אין דער אמת אין פולען זין פון וואס די בעסטע אין דער וועלט — אין דער צייט ווען דאס איז קלאהר און בעוואוסט צו יעדען איינעם אהן דעם מינדעסטען צווייפעל.

עס איז אויך אינגאנצען אומנוציג צו ריידען וועגען דעם וואונדער-בארען און רעקארד-שלאגענדען כשרות סיסטעם אין אונזערע שלאכטהייזער. וואס פארזיכערט די גרעסטע זיכרות און הדור אין כשרות — ווייל אויך דאס איז בעוואוסט די גאנצע וועלט, אז דער סיסטעם אין כשרות ביי אונז איז א הייליגע טראדיציע, איינגעפיהרט געווארען מיט פיעלע יאהרען צוריק ביים וועלט גאון און צדיק, רב הכולל פון ניו יארק, זצ"ל, און הרב הגאון הנדול, מהור"ר וועלוועלע טרגלית, זצ"ל, און ביז היינטיגען טאג ווערט די טראדיציע אפגעהיט און בעוואכט פון די גרעסטע רבנים גאונים אין לאנד, אין וועמענס הענט די כשרות איז אנפארטרויט.

אבער אזוי ווי אלע אנדערע גרויסע און בעוואוסטע אמת'ן דארפען אסאך דערמאנט ווערען טראץ זייער בעוואוסטקייט און אנגענומענקייט, מען עס דא פון אונז אויך דערמאנט ווערען, אז די אלע וועלכע ווילען האבען אמת'ע אידישע כשר'ע פלייש, סיי אין דער בעסטער און נור מעגליכסטער קוואליטי און סיי וואס איז נוגע אין בעסטען זין פון כשרות, קענען זיי עס בעקומען אין אונזערע פאלגענדע גרויסע און וועלט-בעריהמטע שלאכטהייזער:

NEW YORK BUTCHERS	New York City
WILSON & CO.	New York City
UNITED DRESSED BEEF CO.	New York City
THE CUDAHY PACKING CO.	Jersey City, N. J.

המסלה

ישרו בערבה מסלה לאלקינו (ישעי' ט' ג')

ירחוק — בעברית ובאידית

מוקדש לעניני תורה ויהדות

יוצא לאור ע"י ועד הרבנים דניו-יארק רבתי

חוברת ג'

ב"ה, חרש ניסן, תש"א.

שנה ו'

לשמוע מפיך תשובה שתניח את דעתם ותרניע את לבם המורתח והשסוע.

ואתה אף כי נגעה השאלה בפצעך העמוס, אל תגמגם בתשובתך, והגדת לבנך:

יקידי, אל נא יהיו זכרונות העבר קלים בעיניך, כי בהם תמצא נוחם לנפשך. אל נא תבוז לזכרונות של יציאת מצרים, כי גם בחיינו המרודים של עכשיו משתקפים חיי אבותינו, שעבורם ונאולתם שבימים ההם — „למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך“.

גם בגלות ההוא של מצרים באו צעירינו בטרוניא, למה אנו, בני אברהם, יצחק ויעקב, מתענים תחת עול המצריים, למה ילדינו, ילדי שבטי ישראל, מושלכים בנהר ונחנקים בכותלי החומות, ועד מתי יהא דמנו הפסד לכל משחת ומצורע?

אלא הנה בא חצי הלילה ההוא, ליל הנאולה ואף כי גם אז טרם ננאלו נאולה שלמה, שהרי פרעה עדיין עמד לרדוף אחריהם והים היה לפניהם ומרבד נורא הפרידם מארץ שאיפתם, אבל הם לא התאוננו עוד, כי ידעו כי נאולתם לפניהם והיסודים הללו אינם אלא חבלי נאולה הבאים למרס ולזכך את טומאת הארץ הנשחתה שדבקה בהם, ידעו כי כבר נגלה עליהם ממ"ה הקב"ה לנאלם — „ובני ישראל יוצאים ביד רמה ו“

שאלות הזמן

והיה כי ישאלך בנך . . .

כי תשב כחג פסח זה אל הסדר, ואשתך ובניך וכל משפחתך סמוכים אל שולחנך, ואחד מבניך יקום וישאלך לאמר: אבא, על ארבע הקושיות הידועות השיבותני בזכרונות השעבוד והנאולה של גלות מצרים. וכרונות שמלפני אלפי שנים. אבל מה תשיב לי, אבא יקרא, על שאלה מדה זו המנסרת במוחי ומכאבת את לבי ולב הרבה מן צעירי ישראל שכמותי: מה נשתנה עמנו מכל עם ולשון? למה מתייסר עם ישראל, עם הסגולה, עם הנבחר מכל האומות, ותורה זו הקדושה לנו ולכל העולם נמסרה על ידו — למה הוא מתייסר ביסורים קשים ונוראים כל כך? ממלכת כהנים זו למה היא רוויה וסחופה, למה היא נתונה למרמס תחת כפות רגלי חיות טורפות, למה היא נרדפת בלי חמל? ואם תאמר שאשמנו מכל עם והרי אב דחמן וסולח לנו, והאומנם גדול עוון ישראל מנשוא, ולמה, ועד מתי, אבא, עד מתי, ולמה נתייסר?

שאלה גדולה, שאלה קשה ישאלך בנך זה, ורממה עצובה תשלוט בביתך, כי כמוהו בן יתר בני ביתך יחכו כרממה ובצפיה לעוצה

ואף אתה, בני, חלילה לך להטיל ספק ברחמי שמים עלינו. ודע לך כי שוב אנו עומדים לפני ימים גדולים ונוראים הממששים ובאים, ימים של נאולה וגילוי מלכות שמים. ופורעניות זו שבאה עלינו באמת לא עלינו בלבד הוטלה, כל העולם בולו מתייסר בה, אלא שהקדימה לבוא עלינו, דוקא מפני שאנו עדיין, „גוי קדוש וממלכת בהנים“, דוקא מפני שאנו נושאים את דגל האורה של התורה בעולם, ומפני שאנו שבהנו את „סגולתנו“ ורבעה בנו מן הטומאה השוררת בעולם נשחת זה. ויסורים אלה שאנו מתענים בהם כנופנו ונפשנו יסורי זיכור ומירוק וחבלי הנאולה העומרת אחר בתלנו. אמנם קשה, קשה מאוד לסובלם, אבל אל נא נפול ברוחנו, כי מתוך הערפל הנורא המכסה את עולמנו יבקעו נצוצי אורה ומתוך הכאב יחדרו זיקי נוחם ועידוד.

והתורה אומרת וההגדה מבארת לנו: „והגדת לבנך“ (לכן שכמותך שישאל), „ביום ההוא“ (כשהפורעניות תהא נוכרת), „לאמר: בעבור זה“ (כשביל יסורים הללו ומתוכם) „עשה ד' לי בצאתי ממצרים“ (גם נאולת מצרים לא באה אלא „בעבור זה“ מתוך יסורים וחבלים). ואף אתה דע לך, כי „לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך“, דוקא בימי עוני ודוקא בשעה זרה, דוקא כמצב כזה התעמק בהגדה זו והתכוון בה, הפך בה והפך בה וחילים תגביר וכה תחליף. יים נאולתנו בוא יבוא וכימי צאתנו ממצרים נראה נפלאות.

דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלי הן: פסח, מצה ומרור.

חוט משולש זה שאין בו הפרדה, הוא חוט השררה, המעמיר אותנו בקומה זקופה גם בשעות האיומות והמרות ביותר שבכל הדורות והתקופות; והוא עץ החיים שממנו יונקים לשד חיי נצח ועוז לישא ולסבול בנכורה ואמונה פנעי החיים הזרועים על דרכנו מעולם ועד עולם.

שנה שנה בחודש האביב, מועד צעדנו הראשון לגאולתנו, מעברות לחירות ומחושך לאפלה, עומדים אנו כעל פרשת דרכים, מסתכלים אל העבר הרחוק ככל מוראותיו ומרנישים את להט החרב השנונה והמרוטה המונחת על הצואר וכבלי העברות המחניקים שעל ידינו והננו מרנישים, כימי צאתנו ממצרים, את השעה המכרעת שהיא מסורה בידינו להמשיך את הגלות ולהשתעבר לה לעולמים, או להמשיך את שאיפתנו והתכוננותנו לגאולה במעשים, שיש בהם משום הרגשת החרות והתנערות מעברות, וכן צונו קדמונינו לאמר: ככל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. כי אמנם גם במועד צאתנו ממצרים הגענו לשעת יאוש שאין לה צל של תקוה. ואותי מלך קשה, שבידו נמסרה חרות ישראל או עברותו לעולמים, הבטיח וחזר והבטיח עד שלבסוף גלה פרצופו האמתי ואמר: אל תוסף דאות פני, כי ביום ראותך פני תמות. כך נפססו השדולים, הראיונות וההבטחות וחוסלה כל פרשת החרות.

אבל ישראל לא התיאש מתקותו, כאשר רצה בחרותו והאמין בה, הכיר את תעורתו והתמסר לה ככל לבו ונפשו, האמין במסורת אבותיו ובשליחות נביאיו: ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את עמו, והכין את עצמו לגאולה וחרות: וככה תאכלו אותו, מתניכם חגורים, מקליכם בידכם ונעליכם ברגליכם, פסח הוא לה: למעלה מכל מה שהעין יכולה לראות והמחשבה יכולה לתאר, יכולה הנפש הדכקה באלפי האמת להאמין ולראות, וכאמונתה היא מצוה ופוקדת לפעול ולעשות בלי ספקנות והיסוסים, ובלי חשבונות אסטרטגיים וככלכליים

מצות ומדרים

מאת הרב בן ציון מאיר חי עוזיאל
 רב ראשי לארץ ישראל וראשון לציון

חג הפסח, מועד צאתנו מארץ מצרים מבית עבדים, מצטיין בשלוש מצות כרוכות זו בזו המתקיימות במעשה ודבור. ואלו הן: פסח, מצה ומרור, שהם נאכלים בכת אחת בשלחן הסדר בליף התקדש חג כרכתיב: על מצות ומרורים יאכלוהו. וכל מי שלא אמר שלשה

זכר וימרו את חיהם.

עובדה זו של וימרו את חיהם אינה יחידה ובודדת במינה, ואינה ננוה לראוה בספרי הארכיאולוגיה האנושיות זוהי עובדה קיימת ונמיטבת בכל הדורות ובכל התקופות.

ואין לך עם בתבל מאו היה אדם עליו ארץ שמרדנה זאת פגעה בו ומרדה את היוו עד מעמקי הנפש כעם ישראל מראשית היותו ועד היום הזה.

כל העמים האחרים השיבו מדה כנגד מדה, כאשר מצאה דם, מלחמה נגד מלחמה, שכול ואבדון, חצי דעל ומות נגד מעניהם. אבל ישראל קיים בעצמו מצות תורתו האומרת לו: "לא תקום ורא תטור, לא תשוב נקמה ולא תשכור איבה ושנאה אלא במקרים כאלה שיש בהם משום נמול נקם ואיבה, ואהבת לרעך כמוך. והוא מקוה באמונה אל העתיד המזהיר של כי מלאה הארץ דעה את ה', אשר תביא אחריה שלום והשתלמות אנושית עליונה של לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשיו.

מתוך תקוה ואמונה זאת כורך פסח ומצה עם המרור בכריכה אחת להורות, כי סופו של המרור ההתבטל ופסח ומצה, חרות וגאולה עולם תשרנה בארץ ורשע ואלמות עושק ותמס כליל יחלפו.

לאור זכרונות אלה שהם מאידים חשבת אפלתנו כרגעי הקודש הננו בודקים את חשבונותינו של מאורעות השנה החולפת.

ובשנה זאת נוראים ואיומים הם מכאובינו בארצות הנלות שבהן שולטת מלכות הרשעה, שמצרים הפרימיטיבית בכל גזירותיה היא כאין לעומתה. וגדולות ואיומות הן אכזבותינו בארץ נחלת אבות. קוינו לשלום, ואמנם חללו ונפסקו ישיבות דמים ממאדב, והנה בעתה — גזרות חדשות שמדרו את חיינו מעוצם יגון ובושה.

כראותנו זאת, מתעוררים בנו הרהורים נונים של וידוי ומוסר כליות, לאמר: שמא לא היינו ערים לגאולה או שהחמצנו את השעה, ומרים כלענה הם הרהורים אלה הנובעים מתוך עצמיותנו יותר מכל הפצעים ששבלנו מידי אחרים. אבל בו בדנע הננו אומרים לעצמנו, אמנם החמצנו את השעה, אבל עוד לא עבר

שמעוררים שאלות יאוש לאמר: כלואים אנו ואיך נצא למרחב, אנה נפנה לעודה? כל מקום שיש ספקנות אין אמונה. לא נגאלו ישראל ממצרים אלא בזכות האמונה, ולא יגאלו ישראל לעולם אלא באמונה, והאמונה איננה דבר שמחזין לנפש ושמתבטאת בדבר שפתיים, אלא היא דבקה בנפשו, נאמרת בפה ומתקיימת במעשים ממשיים של גאולה וחרות. זהו סמל הפסח שאנו חוננים שנה בשנה כליל התקדש חג; בסימני חרות ואצילות, שהוא אומר לכולנו: היו ערים ומאוחדים לגאולה, כל עדת ישראל יעשו אותו ושהטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים, קהל ועדה וישראל. הקהל מצטרף לעדה ושניהם יחד לכלל ישראל שהוא נוף אחד ומאוחד. ומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ. וכל מי שחדל לעשות הפסח לרצונו, הריו הוא מכרית עצמו מעדת ישראל.

קרבו הפסח בכל הקותיו ומשפטיו הוא התכוננות והתעוררות לגאולה, אבל עדיין אין זו גאולה עצמה. הגאולה עצמה היא התפרצות של נבודה בעצמים איתנים ומזורזים לקראתה. אין לך אדם שאין לו שעה, אמרו ד"ל. אבל אוי לו לאותו אדם ששעתו מוצאה אותו נדרם ואוי לו לאדם שמחמיץ את השעה ואינו מנצל. דבר זה שנאמר לאדם היחיד נאמר גם לעם בכללו בתור נוף לאומי. הפסקות והזרזות בדבור אחד נאמרו. בלי ערנות לא תמצא הזרזות ובלי זרזות אף הערנות איננה.

שני דברים אלה מסתגלים בפסח ומצה. הפסח היה והוא לעולמים סול הגאולה המעורר נדרמים לראות נכוחות למאוס בעברות ולבחור בחרות. אבל פסקות זאת צריכה להצטרף למעשים תכופים מאד, כי אין בין עברות לגאולה אלא כחוט השערה. לו החמיצו אבותינו את צאתם ממצרים עד שיחמץ בצקם כי אז לא נגאלו לעולם.

לכן פסח ומצה אינם נאכלים אלא בכריכה אחת ובבת אחת וגם נאמרים בדבור אחד, כי השהיה שביניהם מפרידה בין שני נושאים אלה שאין להם פרוד, כשלהבת בנחלת וכנוף לנשמה, שהפדתם מבטלת את שניהם. ואליהם מצטרף החוט השלישי של מרוד

אבל, באה המציאות המרה והמכאיבה וטפחה על פני כלנו. — אין שווי זכויות לכל יהודי, אלא קיים משטר המפלה בין יהודי ליהודי, ומאות ואלפים מקופחים נמצאים ב„מדינה בדרך“ אשר מוחים נגד משטר העוד ואי הצדק השורר כיום „במדינה“. היתכן כדבר הזה? היאומן כי יסופר? והאם מסכימה לזאת דעת הקהל היהודית בתפוצות?

והנה עוברות המאשרות נכונות הדברים הצודקים.

(א) בכל עיר, כפר ומושבה בארץ ישראל קיימות: עיריה או מועצה מקומית, הגובות מסים מכל היהודים, מבלי הבדל בין יהודי חרדי או חפשי, ואת אומרת, שיש שווי זכויות בגביית מסים.

אבל כשהדבר מגיע להפיק הנאה מהעיריה — בחזור חלילה — כגון: בהחזקת המוסדות המקומיים, שם אנו רואים הפליה לרעה. מוסדות ההחפשים נהנים מזכויות מרובות כי הם נתמכים כיד רחבה, ובתי הספר שלהם מתקיימים ברחבות גדולה בכנינים מרווחים ונהדרים מרהיבי עין, והמורים אינם סובלים מחסר פרטה ודחקות. אבל לא כן בתי הספר ובתי התלמוד תורה של החרדים — הם מודרי הנאה, אותם דוחים כלב ושוב, לכל היותר דוחים אותם בקש או בפירורים.

יודעים אנו כלנו שמורי בתי התלמוד התורה חיים חיי צער ודחקות. למרות שהם ממלאים הפקיד חשוב בחיי החברה היהודית, מבחינה צבורית ולאומית. מחנכים הם דורות של יהודים כשדים ונאמנים ליהדות ולארץ ישראל, לתורה ולדרך ארץ. בכל זאת לא מתחשבים עם כל זאת. ועד היום לא הגיעו הדברים לידי התחשבות וכל שכן לידי שפור.

(ב) מזמן פרוץ המאורעות בארץ ישראל, אף על פי שאינו עובר יום, שלא דורשים וגובים מאת כל יהודי, כחפשי חרדי מסים שונים, מגביות על מגביות צעות חדשות לכפרים. ולמרות שחלק הגון הוזל לפופות המגביות הללו מהיהדות החרדית, בכל זאת לא ראינו עד היום, שהיהדות החרדית בארץ ישראל על מוסדותיה נהנית מכל המגביות הללו.

המוער, יהי זכרון הפסח מאחד את כלנו, קהל ועדה מישראל, אל מקדש האומה ואל ערבן הנאולה ברכוש ובנפש. נתעורר ונהיה ערים ומוכנים לנאולה ונצא לקראתה במהירות וזריזות, בפעולות ומעשים, כאוחדים ומלוכדים. ושוב נאמר כלנו יחד, אבות ובנים, זקנים וצעירים בפה אחד ולב אחד:

ישנה הבאה בארעא דישראל בני הורין!

שווי זכויות

מאת הרב בניציון שורין

כותב הטורים מפנה בזאת את תשומת לבם של מנהלי ה„יוניטד פלסטיון אפילי“ ושל היהודים התורמים.

חיים אנו במדינה, אשר משטרה הדימוקרטי נתן שווי זכויות לכל אדם, מבלי הבדל בין גזע, כת או מפלגה. הנשיא רוזבלט יחי' מרגיש בכל הזדמנות, שאוצרות אמריקה הם בשביל כל אזרחיה, ואין משהו מאזרחי אמריקה אשר יגייש את עצמו מקופת, אלא, כלם נהנים משווי הזכויות בכל הסיפה.

ועל אחת כמה וכמה אנו היהודים, שבכל מקום היינו צריכים להלחם נגד קפוח זכויותיו של היהודי ולדרוש שווי זכויות. וכאן באמריקה לא רק שהיהודים אינם צריכים להלחם נגד איזה קפוח שהוא, אלא, נהנים הם ברחבות מכל הטוב אשר מדינת אמריקה מבורכת בו. ולכן מוגירים היהודים את המשטר הדימוקרטי הזה, ועומרים תמיד לצד מנהיגי הדימוקרטיה ותומכים בקיומה.

והיאך היה צריך להיות משטר ה„מדינה בדרך“ שלנו, הן בגלות והן בארץ ישראל? האם צריכים להמצא יהודים מקופחים מזכויותיהם האנושיות?

האם גם ב„מדינה בדרך“ שלנו צריכים אנו להלחם על שווי זכויות?

כמובן, כלנו חושבים שהמשטר הדימוקרטי צריך להיות אבוקת-אור, למשטר ההולך ומתפתח עכשו ב„מדינת היהודים“ הנמצאת עדיין בדרך להגשמתה.

העם היכן הניחו עצמותיו וכינו עדותם ופתחו לעין כל והוציאו משם כל העצמות והאמינו כל העם... ואח"כ התחילו ביסורים קשים ומרים לבני ישראל. וביום א' בש"ס כ"ה אדר א'... באו וקראו לי אנשי חיל להשר בבהלה גדולה ובצאתי מבית הסוהר ללכת לבית השר, ראיתי כל הדרך מלא ערלים וגויים (מושלימים) והם מקללין... ויש ממרטים בזקני באמרם שהרם נמצא אצלי ממש... ובכואי לבית השר ואראה החצר מלאה בני אדם... והשר והשרים והערלים יושבים בכסאות ומושון בן הרב (שהודה מרוב ענויים והמיר את דתו כדי להציל את נפשו ונפש בית אביו) הוא יושב בקרקע לפני השר והוא לבוש מצנפת לבנה כגויים... אז ענה השר... אמר למושון: תעיד בפניו מה שאמרת לנו, ויען ואמר לי: סיניור חכם עד עתה הייתי יאורי ולא גליתי סוד זה, אכן עתה הוא המיר דתו ונתעטר בדת הישמעאלים הטוב והוא גלה סוד זה ואין לך עלי תרעומת הוא המיר דתו. אז אמרתי לו ומהו סוד זה שגלית? אמר סוד זה בישראל שלא ימסר אלמא מפה לאוזן, מגדול הרוד לגדול הרוד כמוך, כי צריך להניח דם ערל הרגו במצה של מצוה האופים אותה בערב פסח אחר חצות, היא היוצאים בה ידי חובה בליל פסח בה לבד חובה עליכם ליתן בה דם ערל הרגו, וגם אתה מצאת אותי בליל ה', א' אדר א', כצאתך אתה מבית הכנסת... ואמרת לי בלחש באזני: צריך אתה עתה שתלך תכף לבית דוד הררי ושם יודיעוך מה מבוקשי ממך. ואני הלכתי תיכף לשם וראיתי אני הששה הללו, ואני השביעי ואראה את הערל ברדי תומא קשור בחבלים. הרגו אותו לפני ונתנו דמו בכלי זכוכית לבן ומסרוהו בידי שאול"ך אותו אז למסרו בידך כאשר צויתם, ואני כן עשיתי... ומסרתי אני לידך כל הדם. והחביאתו אחרי הספרים... אמר השר: מעתה אני רוצה דם ההרוג ממך כדי לקוברו עם עצמותיו שנמצאו. אמרתי לו, כל מה שאמר שקר ואין לי כי אם דמי. אם כך נזדה חכמת השי"ת שאהרנ, אקבל נזרתו יתברך, ומקרא מלא: כי עליך הורגנו כל היום, ואז נזר השר עלי שיחתכו את ראשי... ואני סגרתי עיני וקראתי ק"ש וי"נ מרות ופוחת הייתי עיני לראות מתי

ג) ואפילו מנביות שננכות בחוץ לארץ בכל תפוצות ישראל, ושם בודאי תורמים כל היהודים לטובת אחיהם הנמקים בעירוס ובחוסר כל בארץ הקדש מבלי הבדל בין מפלגה וסיעה, בכל זאת לא הגיעה עדיין הרוחה, ואפילו הצלה פורתה ליהדות החרדית בארץ ישראל.

מהיום והלאה צריכה היהדות החרדית להכליג על ארישותה ולהגיב בחריפות נגד ההפקרות השלטת במפעלים הנאספים לטובת כל הישוב העברי. הסבלנות פסעה כבר, כי סבל הרחק והעני נרמו לזאת — והפעם צריכה היהדות החרדית להזדקף ולהתיצב במלוא קומתה ולומר: התרומות השונות שנתרמו לטובת כל יהודי ארץ ישראל הסובלים מבלי הבדל סיעה ומפלגה מוכרחות להגיע לכתבתם הנכונה מבלי הבדל סיעה ומפלגה. הגיעה כבר השעה שהצד השני ידע כי יש כח כביד בארץ ישראל ליהדות החרדית, וכי מאחרי מנהיגי היהדות החרדית עומד כח עצום של יהודים חרדים בכל פנות הארץ, ועל אחת כמה וכמה בארצות הגולה.

ולכן עכשו בפרוס המנביות לטובת ארץ ישראל — „יונייטר פלסטין אפיל" — להוי ידוע שקימת יהדות חרדית בארץ ישראל, המשתתפת בכנין הארץ והגנתה, בהקמת מפעלים חשובים בעלי ערך מבחינה ישובית ולאומית והמקיימים עשרות בתי חנוך שהם לתפארת הישוב והיהדות.

היהדות החרדית באמריקה צריכה הפעם לעמוד על המשמר ולדרוש את חלקה הראוי והחייב לה בכל כחה ועצמתה, כדאוי ליהדות, היודעת לעמוד ולהגן בכבוד על עניניה החיוניים.

על עליילת דמשק

(למלאות לה מאה שנה)

מאת ד"ר א. ו. ברזואר

(מתוך אגרת רבי יעקב ענתבי זצוק"ל)

(החשך)

ביום עש"ס השני לקחו כל אחד מהעדים בעם דב ובחיל גדול להודות להם לעיני כל

בידי זנב החמור. והיו משחקים עליו... והכניסוני כך ביניהם ושמעתי קול מר ככי וצעקה גדולה, קול החכם משה בבר יהודה שהיו מכים אותו כורבאג' בכח... והכניסוני בפנים. ואז ענה לי השר: אני רוצה הדם ממך של בארדי תומא. אמרתי: אין לי כי אם דמי. אז אמר השר העירו בפניו הוראתיכם והחזיר את פניו לי רוד הררי. ואמר לי סיניור חכם סוד זה הוכרחנו אנו לגלותו, כי אתה קראת אותנו. הוצאת כתב מחיקך ואמרת לנו שאנשים גדולים מבחוץ הם שלחו לך שצריכים לדם ערל נכבד בשביל המצה וגם אתה צריך לזה. ע"כ גוזרני עליכם את הו' שתהרגו לאחר ערל או ב' ותשלח לי הדם בכלי... נבחרתי... ואמרתי אני ששקר ענו בי. הם שונאי בשביל שהם אינם הולכים בדרךי ד' ואני מוכיחם וראיה לזה שהם עיכבו מלאת לי הספקתי זה שתי שנים וחצי ואני לווה ברבית ואוכל... השיבני השר איני מקבל שום דאיה וטענה אלא הרם ממך אבקש. אמרתי ששקרו מרוב היסורים הקשים ואין לי אלא דמי. וגזר והשביכוני על פני והכוני במקלות על נכי בכח גדול. והיה רמי שותת... ונתעלפתי.

ואז שפכו עלי מים רבים עד שחזרה בי נשמת. וחזר השר לדבר עמי כלשון רך ופתי שיגבה כל מה שחייבים לי תיכף ויתן לי חתימה רחוב עליו ת"ק גרוש בחודש ועליהם ת"ק גרוש באופן אלף גרוש יניע לירי בכל ר"ח כל ימי חיי במקום שאהיה בארץ ישראל. אמרתי לו: אין אני משקר, ואם רצונך שאשקוד תכתוב בראש הודאה של שוא ושקר. אז כעס עלי מאוד וצוה שיביאו עצמות... וקשרם בחבל והכניסום בכח סכיב ראשי. פעם א' נכנסו עד חציה ונחתך החבל וכן פעם שנית. אז צוה שיקשרו קשרים בחבל כמו העצמות ועשו בן והכניסו הקשרים סכיב לראשי בחוזק עד שכלטו ב' עיני לחוץ ויצאו ונתפרקו עצמות זה מזה שחצי בובע הראש העליון נפרס מן מעצם כחתתון... עד שנפלתי כפגז מת לעין כל העם... ואח"כ הערל ושמו שיבלי ימח שמו וזכרו ולמד הוא את משנת רוד הררי להעיר גם כן על שבעה יהודים אחרים מהגדולים ומהם סיניור

יחתכו ראשי. ועמדתי כך כמו חצי שעה ויותר ואח"כ צעק עלי השר: תורה על הדם! ואמרתי לו אין לי כי אם דמי והריני מוכן ליהרג... גזר השר שישחטוני כצאן והשליכוני בקרקע והעבירו אחורי החרב על צוארי. אז בא לרעתי מה שאמרו ז"ל: אפילו חרב חרה מונחת על צוארו של אדם על ימנע עצמו מן הרחמים. ועישו לי כך כמה וכמה פעמים, ובסוף בא מבישל השר ובירו סכין גדולה שחותכין בה הבשר לעשותו דק והסבין מזוהם מאד ופגום ושהור ואמר: בסכין זה גזר השר שישחטוני כצאן בה והפילוני כצאן לטבח והעביר הסכין על צוארי ולא שחט... והשליכוני בבגדי בכח גדול בברכות מים גדולה ועמוקה מים קרים מאוד ככפור והם נסובו סביב להבריכה ובידם מקלות וכשהייתי מוציא ראשי מהמים היו מכים אותי מסכיב במקלות על ראשי מכות נמרצות, וכן עשו לי כו"כ פעמים עד שנשארתי למטה הוך המים למות כחנק שם וכשמוע השר בא הוא כמהרה במרוצה ושריו וגזר תיכף ועלו אותי מהמים... והעלו אותי מהמים וחשכו עיני מראות וחזר השר לשאול ממני הדם בצעקות גדולות והשיבותיו ברתת ובזיע: שקר העיד זה המומר מרוב היסורים. ואז צוה שיביאו המומר וגזר עליו שידבר עמי כלשון הקודש אולי אודה, וכן עשה. וזה אמר לי: תדע לך שסוד זה כבר גליתיו ואם כן למה תגרום לעצמך יסורים קשים ומרים הרבה... אמרתי לו בלה"ק: אוי לו מיום הדין. אז אמר להשר שאני מקללו בלה"ק ובעם עלי מאוד ויצו להכותי ואז נסתלק הדופא... ואמר להשר: אם תניחו בך לא נשאר לו חיים אפילו רביע שעה. ואז תיכף צוה השר עלי שישאונני, ושיפשימו מעלי כל בנדי השרויים במים קרים וילכישוני בנר צמר... גם שלח מדורות אש שאתחמם... ואנשי החייל כל הלילה היו לוקחים ממני מעות שכירות הבגד ומכים ומקללים אותי ודיני ודתי ומפשימים אותי ערום וחוזרים ולוקחים מעות שכירות בנדים, וכן עשו כו"כ פעמים. ולא מעמתי טעם שינה.

ויהי בכוסך שלח אחרי והרכיבוני על החמור. באו כמה עדלים והרכבוני עליו בהפך והתפיסוני

והערף רע ובליעל... ומציא אותו המומר עלילות חדשות בכל יום מן התלמוד ושאר ספרי הקודש. ולפעמים לא היו מביאים את המומר אלא... סופר השר. מביא שאלות וחקירות מספרי האפיקורסים ומתבטלים ומספרים חיצונים ומוכרח אני להשיב על דבריו באופן יותר מארבעים וחמשים לילות שחורות. והשר עושה בדיחות על זה עד ו' שעות או ו' שעות מהלילה ושותה שכר, כום אחר כיום ומיטחק עליו...

וכה אני פרטי הצערים שעברו עלינו וברוך ה' ברוד הנותן ליעף כח. ומה שכתוב מצות היסורים שעברו עלי אני כי הלא ליל ה' ר"ח אדר א' שנעלמו באדרי תימא ומישרתו ועד יוב א', ה' אלוף, שיצאנו מבית האסורים על ידו ארוני משה יצ"ו, וזמן רב כזה אין רגע בלא שגע. וכמה וכמה מיני יסורים ועונשים קשים ומרים ומתו ד' מהיטורין אותם שנים שכתבתים לעיל וגם ב' מהשבעה... כבוד יוסף הררי נ"ע וכבוד יוסף לניארו נ"ע...
נאים החותם פה עיה"ק ירושלים.
(במישר)

לוח לחדשי ניסן-אייר

ניסן	אייר	לוח חסידי	לוח חסידי
6:51	5:59	4:43	— 28
7:00	6:06	4:32	4
7:09	6:14	4:20	— 11

זמן אכילת חמין : 9:20, ניט שפעטער ווי 9:45
פארברענגען חמין : א שעה שפעטער

7:16	6:21	4:09	18
7:24	6:28	3:59	— 25
			דיילייטסייווינג טיים
8:32	7:35	4:50	— 2
8:39	7:42	4:42	— 9
8:48	7:49	4:35	— 16
8:54	7:55	4:29	— 23

יצחק פינג'ומו שהם נמי הרגו למשרת של באדרי תומא בבית, כבוד מאיר פרחי יהיה והכל בצווי דירי. ואחר שלימרו וסידר לו היאך תהיה ערותו רצה ג"כ ללמד הסדר לסלימאן אל חלאק שיעיר כמוהו ג"כ... כי סלימאן אל חלאק היה אז עמי בבית אחד וראה רבני היסורים ישעשו לי ולא שקדתי כמוהם, אז לא ישמע אליו עוד ומסר עצמו להרג. בא השר וגזר עלי שיושיבוני בעלייה ויסגרו עלי כל החלונות והדלת. כרד אשב. ובכל יום ויום היו החיל השומרים מתחלפים. רעים וחטאים שאין כם רחמנות בכל וכמה פעמים הייתי צועק במרה ובוכה בקול מר ולב חמרמר שהייתי צריך לנקב... ואינם פותחים לי בימים ובלילות ואע"פ שהיו לופחים מעות הרבה מדי' ום כיומו... היו מצערים אותי במאור מאור. ואחר עכור כמה ימים מועטים שראו ששבה רוח אלי וחזר המומר מושין להודיעם כי הרם ברוד יצדיכים לו למצה ושהוא סוד אצל גדולים. וחוזר ומעיר עלי המומר שאני צוותים להרוג. והייתי משיב שזה הסוד אין לנו וכל דבריו יקר ואז צוה השר ועמדו שני אנשי חיל משני צדדים וכל אחד בידו רצועה רעה ששמה כורבאג' וביד השר עצמו רצועה אחת, והיה השר מכה על פני הכאה אחת והם מכים על גבי שתיים בתוסף ואכזריות גדולה... ובלילה שאחריה הביא עמו המומר כמה וכמה ספרים להביא ראיות מהם, ראיות שקרים ושוא, שרמוז בהם לפי דעתו כמאמרי רז"ל שצריך להניח דם ערל או ישמעאלי הרונג במצת מצוה... ובלילה האחרת... והביא ספרים מהתלמוד שממונם ודמם מותר אצלנו. ואמרתי כל דבריו יקר וכוב, ואז צוה השר שיכוני כורכאג' עלי רגלי ומקדם אני צולע על רגלי השמאלית והם ככונה הכוני באכזריות גדולה ועשו תוסף המכות על השמאלית עד שברחו ונבקעו כל צפרני הרגלים ונחתך כל העור והיה דמי נובע כנחל... ונעשיתי פיסח משתי רגלי בכאב גדול. ושני שלי הגדולים כלם נפלו בזה אחר זה וגם מהקטנים נפל לי והייתי מר ממות ואין בי צורה, ואף על פי כן בכל לילה היו נושאים... ומליכים אותי אצל השר ומביאים המומר

תרושי תורה

בענין קידוש לבנה

מאת הרב יעקב הכהן מעסקין

באו"ה סי' תכ"ו סק"ב כתב הרמ"א בשם מהרי"ל „אין מקדשין את הלבנה קודם תשעה באב" עכ"ל הרמ"א.

וכתב המג"א הטעם דשרוין באבילות וא"כ ה"ה אבל בז' ימי אבילות לא יקדש אבל אם לא ישלים אבילותו עד י' בחדש לא ימתין עד ליל י"א ויקדש בימי אבלו, עכ"ל המג"א. ולפי דברי המג"א שכתב דאם לא ישלים אבילותו עד י' בחדש לא ימתין עד ליל י"א א"כ כמ"כ הדין גבי ת"ב שהמולד יחול ביום כ"ח נמצא שבמוצאי ת"ב יהיה ליל י"א ואפילו יום המולד יחול ביום כ"ט נמצא שבליל מוצאי ת"ב יהיה ליל עשירי, ולפי דברי מהרי"ל שאסור לקדש במוצאי ת"ב צריך להמתין על ליל י"א ולפי זה נזכר לומר ק"ו ומה אבילות דהוי מן התורה כדאמרינן במו"ק דף י"ד, וז"ל הנמ': אבל אינו נוהג אבילותו ברגל שנאמר ושמתח כחנך ואתי עשה דרכים ודחי עשה דיחיר וכתבו התוס' משמע דאבילות איכא עשה דאורייתא מדלא קאמר ודחי עשה דרבנן, עכ"ל התוס'. ואפ"ה כתב המג"א דיקדש בימי אבלו ולא ימתין עד ליל י"א, ובש"כ לקדש הלבנה קודם ת"ב דמותר דכל הרינים ואיסורים של ת"ב אינו אלא דרבנן בודאי יוכל לקדש קודם ת"ב ולא ימתין עד ליל י"א.

ובעיקר דברי מהרי"ל שפסק שצריך להמתין על קידוש לבנה עד לאחר תשעה באב קשה לי מן הנמ' יומא דף ל"ג דאמר ר"ל אין מעבירין על המצות ופרש"י הפוגע במצוה לא יעבור ממנה ונפקא לן במכילתא מ,,ושמרתם את המצות" קרי ביה את המצות לא תמתין לה שתחמיץ ותישן עכ"ל פרש"י, וכן פסק הרמב"ם בפ"ר מהל' תפלין הלכ' ח'. א"ב מוכח דאין מעבירין על המצות הוי דאורייתא וא"כ קשה אמאי פסק מהרי"ל

דימתין מלקדש הלבנה עד אחר תשעה באב הא אין מעבירין על המצות. אף שהרדב"ן כתשובה ס' תסכ"ב הובא במהר"ץ חיות כתב דאין מעבירין על המצות אינו אלא מדרבנן דהך דרשא רמב"ל תא מ,,ושמרתם את המצות" אינו רק אסמכתא בעלמא — אבל המהר"ץ חיות הוכיח מסוכה דף כ"ה דאין מעבירין על המצות הוי מן התורה.

וכן כתב הגאון חכם צבי כסי' ק"ו בשם מהרדב"ן כתשובה סימן י"ג מי שהיה חבוש בבית האסורין ונתנו לו רשות לצאת פעם אחת בשנה אין חוששין למצוה קלה או חמורה אלא ביון דק"ל אין מעבירין על המצות המצוה הראשונה שתבא לידו ואי אפשר לעשותה בבית האסורין יעשנה עכ"ל.

והקשה החכ"צ ממנחות דף מ"ט גבי תמידין ומוספין א"כ מוכח דס"ל דאין מעבירין על המצות הוי מן התורה, ומהרש"ל כתב דמשמע מהרמב"ם דאין צריך להמתין שלשה ימים ומצוה מן המוכחד לקרשה ביום א' וכ"כ ס' הקנה ונובל לומר הטעם משום דאין מעבירין על המצות. והת"ה כתב שיש להמתין עד מו"ש ולא חיישינן שמא ימות בזמן מועט אבל להמתין עד אחר ת"ב וליל העשירי בכלל לרעת מהרי"ל ליחוש שמא ימות.

ובכ"כ הט"ז בס' תקנ"א ס"ק י"ו דיש להתיר לכרך שהחיינו בכל יום שבין המצרים דשמא ימות קודם שקיים מצוה זו, וכן לכתוב בחוה"מ מטעם שמא ימות וכו' עכ"ל הט"ז.

אבל להמתין על מוצאי יום כפור מלקדש הלבנה שפיר כתב המהרי"ל משום דבמוצאי יום כפור הוי מצוה מן המוכחד דאז שרויים בשמחה ורוב הצבור מתקבצים אז וברוב עם הדרת מלך, והיכא דהוה מצוה מן המוכחד אז לא שייך לומר אין מעבירין על המצות לרעת החכ"צ.

ובשנה של ת"ש היה חל המולד בכ"ח לחדש תמוז ות"כ היה חל ביום ג' והוריתי לקדש הלבנה במוש"ק שקודם ת"ב משום שמוזן המולד עד לאחר ת"ב הוי ליל י"ב לרעת מהרי"ל שאסור לקדשה בליל מוצאי

ובנדיה י"ז גרסינן השלג אינו לא מאכל ולא משקה חשב עליו לאכילה אינו מטמא טו"א למיטקה מטמא טו"מ הרי דבמחשבתו לחוד עושה אותה מים והרי גליר ושלג דין אחד להם ומחדא בקתא הם וא"כ אם חשב על הגליר לעשותם מים דין מים על הגליר ומכל שכן אם עשה מתחילה מן המים גליר להפכו אח"כ למים דלא סר מן המים ומן גליר דין שאובין וכן הדין בזיעה, ויש לי עוד להאריך בזה מהא דמקואות פ"ד ושבת ט"ז במניה בלים תחת הצינור ומשם אנו לומדים דאף מחשבה מתוך מעשיו עושים אותם שאובים אבל קצתו וסמכתי על המעיין.

הערת העורך—מה שכתב הרמ"ד שליט"א, וזה פשוט ר. בעיני נימוחו מאיליתו". ואם חשב על הגליר לעשותם מים דין מים להם" אין זה פשוט כלל, דא"כ איד עבדינו מקואות מגליר וקרח, ועושים תחבולות להפס הקרח, עין הת"ם סימן כ' ובפ"ת יו"ד כ"א ס"ק נ"א — ואפילו, אם חשב על המים לעשותם גליר להפכם אח"כ פ"ם" אין מחשבה מועלת כלל לעשותם מים, כי הא דתנינו בשלג חשב למשקו מטמא טו"מ היינו בחושב לשתות המים, דאו נעשה משקה לקבל טומאה, ומה דמצינו במקואות במניה בלים תחת הצינור רמועלת מחשבה היינו לעשות את המים שאובין, אבל אם חשב על מי פירות למשל לעשותם מים לא תועיל מחשבתו כלל, דדוקא בדין שאובין התלוי בתפיסת יד אדם מיעית מחשבתו הניכרת מתוך מעשיו.

ישוב להגהות רבינו עקיבא איגר ז"ל

מאת הרב שמואל גערשעמנפעלד

א.

ביו"ד סימן א' בש"ך ס"ג ר' טבח אוסן שקלקל (בלא קבל שכר) צדיק להביא ראייה שהוא מומחה ולא אמרינן ככה"ג רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן עב"ל והסברא פשוטה כמבואר בפמ"ג ש"ד ס"ק ד'. וע"ז מקשה רבינו עקיבא איגר ז"ל כהגהותיו.

ק"ל דא"כ אחר שראינו שקלקל (קודם שהביא ראייה שהוא מומחה) לא יהיה דשאי למסור לו לשחוט וזה לא מצינו וצ"ע". נראה דהא דבבל מקום הריעותא מוציאה מכלל הרוב היינו דוקא היבא שיש קשר טבעי בדרך סיבה ומסוכב בין הריעותא והחששא, דאז אנו דנין מן המאוחר אל הקודם ואח"ז מן

ת"ב, והוי אין מעבירין על המצות וזה ברור לענ"ד.

בענין זיעה ושאובין

מאת הרב משה קלונימוס סקינדער

בדין זיעה הבאה ממים שאובין אם פוסלת המקוה במים או ארובה מעלה את המקוה בדין שאובין שהגלירו, שרן בזה ירדי הרב ר' ניסן טעלושקין שליט"א ב"המסלה" וירדי הרב ר' צבי ראבנאוויץ שליט"א עורר על הרבר, ראיתי לחוות דעתי הקלושה בזה.

והנה הרבנים הנ"ל שפיר חזו, דלענין המשך טומאה ואיסור חשבו דבים מרבתינו ז"ל את הזיעה הזאת בעצם הרבר, ואני אוסרף כי אף לענין חמץ יש שהחשיבו את הזיעה במים להחמיץ כמבואר בסימן תס"ו סעי"ג ובה"י סק"ז, וכן בתשובת הריב"ש סימן רנ"ה איסור בזיעת יין נסך אף כהנאה ואפילו לחולה שיש בו סכנה (יו"ד סי' קכ"ג שבכר הזכיר הרנ"ט שליט"א) והא דאמרו נדה נה: ובכריתות י"ז ט' משקין הזב הן: הזיעה וכו' טהורין מכלום, אינו ענין לכאן דזיעת אדם שאינו (וכמו דנקטינן במכשירין פ"ב מ"א זיעת אדם טהורה עיי"ש).

ולבאורה הדין עם הרנ"ט, דכבר כתב הרא"ש בתשובה סימן ל"א כי בשאובין הקילו וראיתו מהא דתוספתא פ"ב ה"ג — שנזכרה כבר במאמרים הקודמים — "מים טמאים — ב"ג הר"ש והגר"א — שהגלירו וחזרו ונימוחו חזרו לטומאתן הישנה ובשואבין שהגלירו וחזרו ונימוחו בשר להקות עליהן, הרי שהקילו בשואבין יותר מבטומאה, וכן שנינו טהרות פ"ד מ"ז ומקואות פ"ב מ"ג דספק מים שאובים טהורים ואף בכולה שאובה יש אומרים שהוא מדרבנן, והרבדים עתיקים.

אבל כך מעינין בהא מילחא טובא נראה ראין להקל בזה, דהרי הזיעה הזאת נעשית ע"י אדם ובכוונה להפכנה למים ובוזה לא התירו אף במים שהגלירו, דלא אמרו רק שהגלירו מעצמם ונימוחו מאליהם וזה פשוט.

שנשתמש בו הרב המגיד בפ"י מה"ל שכירות שני מושגים מופרדים הם זה בזה, רבש"ם חולין, "מומחין" הווננה יריעת הרינים אבל תיבת "מומחין" בב"ק ובהה"ט על דרך ההתפתחות קיבל כונה צורה חדשה והיינו אומנות שנקרא ריש חולין, "מוחזקין" וכן הדין שהעתיק הש"ך שזה שניבל צדיך להביא ראיה שהוא "מומחה" אין הפירוש יריעת הרינים וי"ש. רלוה הריעותא חשיבא רק מקרה ורובא דיליה כדקאי קאי. אלא פירושו אומנות שנקרא בריש חולין, "מוחזקין" ומיושב קושיתו דהיינו בס"ד.

ובזה נבין לשון הרמ"א בסימן ז', סעיף א', שנתקשה בו הטו"ז בס"ק ר' וז"ל: "אבל השוחט עצמו לא ישחוט אעפ"י שיודע הלכות שחיטה ומומחה עד שישחוט ג' פעמים בפני חכם ומומחה בה"ל שחיטה שיודע שהוא רגיל וזריו שלא יתעלף" עכ"ל, ומתוך זה העלה הטו"ז דכוונת הרמ"א היא רלא סני ליקח קבלה מן המומחה בשחיתות לחוד אלא רבעינין שיטול קבלה ממי שהוא חכם בלאו הכי, אבל לפי דברינו לשון הרמ"א מוזקס שבעתיים, דכיון דכבר בימי הש"ס נשתנה כוונת "מומחה" מיריעת הרינים לאומנת יד, לכן הוכרח הרמ"א להוסיף תיבת "חכם" כדי להצריך שהנותן קבלה יהיה לא אומן יד לחוד כה"מומחה" רש"ם בב"ק אלא גם חכם יודע ההלכות כ"מומחה" רש"ם חולין.

ב.

ביו"ד סי"ב סי"ז הקשה רבינו עק"א לשיטת הרמב"ם רס"ל רבמומר לתיאבון לאחד משאר עבירות בעינין ג"כ בורק סכין ונותן לו, א"כ אמאי קאמר הש"ס (חולין ג' ע"ב) "אביי לא אמר כרב אשי לא ס"ל הא רבא" הא ע"כ טעמו דאביי רפליג הוא משום רס"ל, כיון דרש ביה כהיתרא דמאי ליה" מובן ממילא רבמומר לתיאבון לאחד משאר עבירות אביי יודה רשחיתתן בשרה. ואם נאמר כרמב"ם רבמומר לתיאבון לרבך אחר בעינין בורק סכין ונותן לו, א"כ אכתי לוקי מתניתין הלכתחילה והדיעבד בהכי כמומר לתיאבון לר"א רבעינין

הקורם אל המאוחר. ועיין בטו"ז יו"ד סי' נ"ז סוף ס"ק כ"ג בענין שנמצאו בעדר ג' נדרסים ובמג"א או"ח סי' תס"ז ס"ק י"ב אם נמצאו במאכל ג' חטים. וביו"ד סי' רע"ט בענין אם נמצאו ג' טעותים בס"ת. וביו"ד סי' פ"ד ובשפ"ד שם ס"ק ל"ב אם נמצאו במאכל ג' תולעים. ואבוהון רכולהי הוא ש"ס שבת קל"ו ע"א, ריש חילוק בין נפל מן הגג או אכלו ארי דאז ס"ל לרבנן דרשב"ג ררוב לאו נפלים, ובין פיהק וסת ריצא מכלל הרוב גם לרבנן. וגם בש"ס יבמות ס"ד ע"ב, "בשלמא מתו אחיו מחמת מילה איכא משפחה דרפי רמא ואיכא משפחה דקמיט רמא, אלא נשואין מ"ט" עד רמסיק, מעין או מזל גורם". מכל הדין חזינין דהיכא ראינן קשר טבעי בין הריעותא והחיששא חשיבא הריעותא רק כמקרה בעלמא והרוב כדקאי קאי. וסימן לרבך פרה אדומה רמינה ילפינין דאזלינין בתר רובא. והא אין לך רבך יותר יסר המציאות מפרה אדומה עד שמצינו (ש"ס ע"ז כ"ד ע"א) שלקוחה ברמים מרובין. אמאי לא נימא מדיצתה מכלל הרוב בארמימותה איתרע לה רובא וניחויש דהיא מהמיעוט דרטיפות? אלא ע"כ כיון שאין קשר טבעי בין ארמימות ורטיפות היא מכלל הרוב וארמימות שלה היא רק מקרה בעלמא ולא ריעותא דרטיפוס משום הכי מכלל הרוב רכשרות, ורומה ממש להאי דנפל מן הגג או אכלו ארי דהולך עדיין בכלל הרוב דלאו נפלים.

ואף בנידון דידן, השוחט בעינין שיהיו בו ג' מעלות — יראת שמים, יריעת ההלכות שנקרא בש"ס ריש חולין, "מומחה" ושהיה אומן יד שנקרא שם "מוחזקין". וא"כ טבח זה שקלקל, בשלמא לגבי מעלת האומנות שנקרא "מוחזקין" מיקרי הניבול, "ריעותא", אבל לגבי שאר המעלות דהיינו י"ש ויריעת ההלכות, הניבול חשוב רק כמקרה בעלמא ועדיין הוא בכלל הרוב לגבי אותן מעלות. ודינו כרבמ"א ס"ג רמי שרדכו להתעלף ושחט ואמר כדי לא שלא נתעלפתי דכשר. ובאמת נראה דלישנא רש"ם בב"ק צ"ט, "מי איתמחות לתרנגולין" ולישנא "רמומחין"

דלרכ ענן אמר שמואל רמעות שלהם בע"ז
היו כטועה ברעת ואומר סותר דחשיבי
כאונסים ושונונים דינם כחני כבוראי ביו"ט
ראשון הכשרים לערות (סנהדרין כ"ו ע"ב)
שחיתתן כשרה וגם יש להם נאמנות.
ולפי"ז דהאי, "ומומר" דברייתא דלרב ענן
פירושו לע"ז הכוונה בר זביחה וגם בר
נאמנות, א"כ שוב האי, "ערל" דברייתא
דפירושו מומר לתיאבון לר"א היינו כשרות
עם נאמנות.

והנה כפי הנראה משחיטות הנ"מ אין דרך
יגטות ימין או שמאל אלא או לפרש, "והומר"
כרבא לתיאבון לנבלות או לרב ענן מומר
לע"ז. ולפי"ז אכ"כ דלא ס"ל הא דרבא וס"ל
כיון דרש ביה כהיתרא דמי ליה על כרחך
יפרש הברייתא כרב ענן. א"כ ע"כ יסבור
דיגיד עליו דעו. ומשונה לא מצוי לאוקמי
הלכתחילה והד"עכר במתניתין במומר לתיאבון
לר"א, ומיושב קושיותן דרבינו בס"ד.
ג.

ביו"ד סי' י"ג בהגהות רבינו עקיבא איגר
מביא י"ט הושיית הש"ס (פסחים כ"ב ע"א)
„והרי הם דכתיב לא תאכל וכו' ומותר בהנאה"
והקשו שם בתוס' דילמא כי היכי דאמרין
לענין חלב וגידי כשהתורה נבילה הם נמי
הותרו בן נאמר ברם שהותר ביחד עם נבלה?
ועו מתרץ רבינו כיון דקויל דם שבישלו אינו
עובר עליו א"כ אין כאן ראייה מהתורה נבלה
כהנאת נתינה דגם דמה הותר. דיל"ל דלעולם
דם אסור בהנאה והא דמותר דם בהנאת נתינה
היינו בשבישלו קודם, ע"כ דברי רבינו. ואני
לא זכיתי להכין דבריו הקדושים, דאי נימא
דדב אסור בהנאה ע"כ לא יהיה מהנשרפין
דנימא שכבר נעשה מצותן ומשונה אפרן
יותר, דהא לית לן קרא להכין, אלא שיהיה
מהנשרפין דבל מה שאתה מהוה ממנו אפרן
אסור א"כ ק"ו דלא יועיל בישול לסלק איסור
הנאה מהדם דמי נרע מאפר, ועיין במל"מ
פ"ד מהל' אבל וצ"ע.

הערה—עיי' פירש"י מנחות כ"א. דם שבישלו בין
החלוץ ובין קדשים ואכלו (וכן אי הוה אפינא שיש
איסור הנאה ברם) אינו עובר עליו דהא לא חייבה תורה

לכתחילה בודק סכין ונותן לו ובלא בודק
בודקין לבסוף? והניח בצע"ג. ולי נראה
בס"ד לתרץ, דהנה בהגר"א ס"ק י"ח כתב
דמעמו של הרמב"ם דמצריך בדיקת סכין כמומר
לתיאבון לר"א הוא משום דהברייתא (חולין
ד' ע"ב) כאלה, "ערל" שהוא מומר לתיאבון
לר"א ביחד עם, "מומר" שפירושו אליבא דרבא
הוא מומר לתיאבון לנבלות, א"כ יגיד עליו
דעו, כשם דבמומר לתיאבון לנבלות בעינין
בדיקת סכין ונותן לו בן ה"ג, "ערל", דהיינו
מומר לתיאבון לר"א בעינין ג"כ בודק סכין
ונותן לו ע"ב.

והנה ברייתא זו דאית בה, "כותי ערל ומומר"
דכשרים לשחיטה הש"ס רצה לפרש האי, "מומר"
היינו לנבלות לתיאבון ולסייע לרבא, אבל
הש"ס רוחה דלית כאן סיעתא, דלעולם, כיון
דרש ביה כהיתרא דמיא ליה ואינו מועיל
בדיקת סכין ומאי, "מומר" דברייתא היינו
מומר לע"ז וכדרכ ענן אמר שמואל. ואח"ז
הש"ס רצה לסייע לרב ענן מהך ברייתא
והש"ס רוחה דילמא מומר היינו לאכול נבלות
לתיאבון וכדרבא, כלומר זיל הכא קמרחי ליה
יזיל הכא קמרחי ליה.

והנה יש לעיין מה כוונת רב ענן דמכשר
שחיטת מומר לע"ז. מי נימא דהוא רק בר
זביחה אבל אין לו שום נאמנות ובעינין בודק
סכין או גדול עומד על גביו, או נימא דהוא
בר זביחה וגם יש לו נאמנות. והנה מלשון
רש"י (שם ד' ע"ב ר"ה אלא מומר), "ואפ"ה
סמכינין עליה כרב ענן" משמע דסומכין עליו
דיש לו נאמנות ג"כ. וכן נראה דעת התוס'
(שם ה' ע"א ר"ה ע"פ הריבור) שהקשו להם"ד
דלא ידע מהסברא דעפ"י הריבור שאנו איך
אכל אליהו ממה שהביאו לו העורבים הא החוי
בשר שנתעלם מן העינין? ויע"ש ואי איתא
דמומר לע"ז אליבא דרב ענן הוי רק בר זביחה
אבל אין לו נאמנות ובעינין בודק סכין או
גדול עומד על גביו אדמקשו מבשר שנתעלם
מן העינין דמסיק הש"ס לקמן צ"ה דמכללא
איתמר ליקשו כפשיטות איך אכל אליהו דילמא
לא נשחט כהגון בלי בודק סכין או גדול עומד
ע"ג? אלא ע"כ דס"ל לרבותינו בעלי התוס'

אלא על הרם הראוי לכפרה ורם קרשים משבישלו לא חוי למילתי' וננספ מתורת רם" — ולהכי ניתא חיכול הנרע"א, כי רם שבישלו אינו ניתר מטעם שריפה ואפר, אלא מפני שלגמרי יצא טרין דם שאסרה התורה.

בדבר "קאָרן פּלעקס" ואורז נפוח

בדבר "קאָרן פּלעקס", "אורז נפוח" וכדומה שמתקנים אותם על ירי אפיה באור, עד שאין צריך עוד בישול אחר, תמיחני למה לא חששו החרדים שבעמנו לבלי לאכלם מפני איסור בישול עכו"ם המבואר ביורה דעה סימן קי"ג, והרי מאכלים אלה חשובים המה באמריקא, ועולים על שולחן ללפת בהן את הפת?

הרב זאב ביענדאווויץ,
בעהמחב"ס ד"ו.

הערה

ברייחא ספורשת היא ע"ו ל"ו: חסין ועשאן קליות מתורים, וברש"י וב"ר"ן מבואר הטעם מפני שלא נשתנו סברותיו ע"ו האור ולכן אפילו אינו נאכל כמות שהוא חי ואפילו עולה על שולחו מלכים מותר, ועיי' ש"ך שם ס"ק א' דדעתו נוטה לפסוק כמותם. — מלכר זה אינו כדור שקארן פלעקס הוא דבר, שאדם מומין חכירו עליו, שזהו הכיאר דעולה על שולחו מלכים.

וואָס וואַלגערן זיך אויף די ווענען און שטענען צווישען איין גלות־לאַנד אין די צווייטע, וואָס באַהאַלטען זיך אין וועלדער און מדבריות, וואָס קוקען אַרויס אויף שפּייז צו איינשטילען זייער הונגער און עטוואָס פּרישע לופט צו קענען פּריי אָפּעטעמענען; צו אַלע אונזערע עלענדע ברידער אין די טריינען און אויף די שיפען, אויפ'ן ים און אויפ'ן יבשה, וועמעס צובראָכענע הערצער און פון טרערען אויסגע־טריקענדע אויגען עס ווענערען זיך צו אונזער הייליג לאַנד — ארץ ישראל, אָדער צו אונזער צווייטער היים־לאַנד — די נאָכעלע און פּרייע אַמעריקא; צו אַלע די פּאַר וועלכע אונזערע הערצער בלוטיגען, און אונזערע הענד זיינען אויסגעשטרעקט כאָטש וויפּיעל עס איז צו העלפען און פּאַרלייכטערן זייער גורל, צו אייך אַלע אונזער אַרימע האַרציגע בלוט פון אונזער בלוט און פלייש פון אונזער פלייש, קינרער פון איין ג', און זין פון איין תורה — ווינשען מיר: גוט יום טוב!

מיר ווייסען, מיר פיהלען אייער לאַגע, מיר ווייסען, מיר פיהלען ווי פאַרשטערט דער יום טוב איז ביי אייך, מיר זעהען די טרערען אין וועלכע אייער כזית מצה איז דורכגעווייקט. מיר רופען אָבער אייך, ברידער פון נויטה און לייערען, מוטהיגט זיך, שטאַרקט זיך, האַלט זיך פעסט אויף אייערע פּאַזיציעס! ס'איז גאָך ניט די גאַנצע וועלט פאַרדאַרבען, און די פיהדערשאפט פון דער וועלט איז נאָך אַלץ אין די הענד פון אונזער פּאָטער אין הימעל, זאָל דער יום טוב פסח, מיט זיינע הערליכע עריגערונגען פון יציאת מצרים, פון גאולה, אייך טרייסטען און געבען מוטה און האַפּע־נונג, אַז ס'איז שוין גאָר נאָהענט די צייט, ווען „כימי צאתך ממצרים אדאנו נפלאות“, אַז די וואונדער פון „יציאת מצרים“ און „קריעת ים סוף“ וועלען זיך ווידער באַוויר זען צו אונז, און איהר און מיר, דאָס גאַנצע פּאָלק ישראל אין אַלע ווינקעלאַך פון דעם ערד קוגעל, וועלען נאָך דערלעבען צו זעהן אונזער ערלייונג „מעבדות לחידות מיגון לשמחה, מאבל ליום טוב ומאפלה לאור גדול“.

אידישע אפטיילונג

גוט יום-טוב!

צו אַלע אונזערע ברידער פון יענער זייט ים, וועלכע וואַלגערן זיך אין די חשב'דיגע קאָנ־צענטראַציע־לאַגערן, וואו זיי ווערען גרויזאם געפייניגט קערפערליך און גייסטיג און מיר קענען מיט אונזער הילף ניט דערגרייכען צו זיי; צו אַלע אונזערע ברידער וואָס פינסטערן און הונגערן צווישען די געטאָזענד אין פּוילן; צו אַלע אונזערע קינדער וועלכע האָבען העלדיש געקעמפט אין דער זייט פון די אַר־מיען פון זייערע פּאָטערלענדער ווי פּוילען, פּראַנקרייך, א. ז. וו., און ווערען איצט פאַר־שקלאַפט אין געפענענעניש און באַשמוצט און באַשפּינען פון זייערע אייגענע פּאָטער־לענדער נופא; צו אַלע אונזערע טאַטעס און מאַמעס, ברידער און שוועסטער, זיהן און טעכטער,

דער „ועד למען השבת“

א דאנק די גרויסע אונערמירליכע ארבייט פון הרב הנאון וכו' ר' גרשון שרייבמאן שליט"א פון ירושלים האָט זיך איינגעגעבען צו שאַפֿען אַ חברה אונטער'ן נאָמען „ועד למען השבת“, וועלכע האָט איהר אויפגאַבע צו אַרבייטען וועגען שמירת שבת און זיך די גרעסטע מיה געבען, אַז דער שבת קודש זאָל וואָס מעהר און שטרײַנגער אָפּגעהײט ווערען און זעהן צו פאַרמײדען וויפּיעל מעגליך דעם גרויסען הפּקד'דיגען חילול שבת וואָס קומט פאַר אויף די ניו יאָרקער גאַסען.

דער פּראָגראַם פון „ועד למען השבת“ איז ווי פּאָלגט:

1. מיט העלפען צו גרינדען אַרטיגע ועדים למען השבת, ווי אויך שטיצען און אָפּטוויזירען די עקזיסטירענדיגע ועדים למען השבת.

2. פאַרשטאַרקען און איינפירען דאָס לערנען די הלכות שבת אין דעם אירישען חינוך, דורך מאַכען דעם ליסוד פון די הלכות שבת פאַר אַ באַשטאַנדיגיל פון דעם לימודים־פּלאַן אין די תּלמוד־תּורות, חדרים און ישיבות קטנות וגדולות.

3. שאַפֿען און אַלע געגענדער צו גענענדיקאַטיען פון „מהירי שבת“, די דאָזיגע קאַסיסטען זאָלען האַבען די השגחה איבער שמירת שבת אין זייער ראיאָן. די גענענדיקאַטיען פון די „מהירי שבת“ דאַרפען גען שאַפֿען ווערען דורך די שוהלעך, בתי־מדרשים און שטיבלאך פון געגעבענעם געגענד.

4. שאַפֿען אַ פּרויען ליג פאַר שמירת־שבת, כדי אַזי צופיהרען אַן אַניטאַציע דורך עדיוקייט־שאַן און לעקן טשורס וועגען שמירת־שבת אין שטוב און אין דער היים. ס'דאַרפען געשאַפֿען ווערען געגענדליכע ליידיס אוקולערס פאַר שמירת־שבת.

5. פירען אַן אַניטאַציע און פּראָפּאַגאַנדע איבער'ן לאַנג פאַר שמירת שבת דורך וואָרט און שריפט.

דער „ועד למען השבת“ האָט שוין גערופֿען מאַסען פאַרזאַמלונגען אין פאַרשידענע געגענדיג טען פון שטאָט, וואו פילע רבנים און ארמורי"ם זיינען אַרויסגעטראָטען פאַר'ן חוּק פון הייליג גען שבת.

דער „ועד למען השבת“ גיט אויך אַרויס אַ זשורנאַל מיט'ן זעלבען נאָמען, וועלכער איז גענצליך געווידמעט נאָר פאַר דעם הייליג גען געדאַנק פון חוּק ושמירת שבת קודש.

דער „ועד הרבנים“ האָט וואָרים באַגריסט דעם „ועד למען השבת“ אין אַ ספּעציעלען לעטער, וועלכער לייענט זיך ווי פּאָלגט:

לאָמיר זשע האַרציג ווינשען אייך, אונז און דעם גאַנצען כּלל ישראל: אַ גוטען יום טוב!

שטאַרקט די הענד פון די בויער פון תורה אין דייער לאַנד!

מיר רופֿען אונזערע חשוב'ע חברים־רבנים פון ועד הרבנים, אונזערע לעזער פון „המסלה“ און אַלע אירען לייענהאַבער פון תורה צו ווען מען אונזער וואָרט רעגרייכט: שטאַרקט די הענד פון אונזערע גרויסע אירען, וועלכע אַר־בייטן מיט מסירות־נפש פאַר דער אויפשטעלונג פון אַ היכל תורה — פאַר דער גרויסער הייליגער מתיבתא תורה ודעת אין ברוק־לין.

ביי יעדען פון אונז איז איינגעבאַקען אין האַרצען די לייענע פאַר דער דאָזיגער פעסטונג פון תורה און יראת שמים, וועלכע ערציהט אַ דור פון גאַנצע אירען דורכגעדרונגענע מיט לייענע און טיעפער וויסענשאַפט פון אונזער הייליגער תורה, אַ דור ביי וועמען די תורה וועט זיין אַ ווענזוויווער אין זייער לעבען, און וועל'כער וועט פון דער דאָזיגער מתיבתא באַוואָן פענט ווערען מיט אַ כח השפעה צו ווירקען אויף זייערע סביבות און רופֿען אויך אַנדערע צו אהבת תורה ויראת שמים.

און דערפאַר רופֿען מיר צו שטאַרקען די הענד פון די גרינדער און בויער פון אַ „פּאָלאַץ“ פאַר דער תורה פון דער מתיבתא תורה ודעת.

און שטאַרקען די הענד פון די דאָזיגע בני־בונים פון תורה וועלען מיר — ווען מיר אַלע וועלען אַנטײל נעמען אין דעם גרויסען יום טוב — די „חנוכת הבית“ פון דער פּראַכטי פולער הויז וואָס איז געקויפט געוואָרען פאַר דער מתיבתא אין 143-153 סאָט 3טע סט., ברוקלין, און וואָס וועט געפייערט ווערען די גאַנצע ערשטע וואָך פון דייעזען חודש ניסן.

די מתיבתא פאַרדינט אונזער שטיצע, און איהרע פיהרער — אונזער מיטגעפיהל.

געמט זשע אַ טייל אין דעם דאָזיגען תורה יום טוב!

כבוד ירידנו נכבדנו,

עסקנים נמרצים למען קרושת השבת וכו' וכו' ה"ה חברי הועד למען השבת ובראשם רב חביבינו הרב-ר' נרשון שרייבמאן שלי"מ אהובים!

בסמחה רבה קבלנו היריעה כי ננשים הנכם למעשה רב ולענין נעלה למען קרושת השבת והוא להוציא ירחו מיהוד מוקדש רב לקדושת השבת וחוסה וכצורה. סה נדולים ונכבדים מעשיכם לעורר בלבות אחינו בני ישראל את הניצוץ הטהור של קרושת השבת ושמירתה! מה נמרץ הרבד שהשבת תהי' לה שומרה שלה ביחוד כרי שעל ידו לרבר ולחזור ולרבר ולהשפיע על אחינו אוד קרושת יום השביעי ולהחזיר עמדת השבת וקדושתה ליושנה.

והננו כזה לבקש את אחינו בני ישראל מה לחסו את יריהם של העוסקים והמעשים בענין קרוש ורם כמוהו וגם אנו ועד הרבנים נעשה ונשתדל לטובת הענין הקדוש הזה ככל יכולתנו ועשה נעשה שהשומר למען השבת ילך הלך וחזק ור' יעננו בקול לעשות נדולות ונצורות לחסו ולהרכות את כבוד השבת וקדושתו כפריהתנו.

ביחוד אנו מבקשים מכל חברינו הרבנים לעמוד ליסוד הרבד הנדול ולסייע סיוע שיש בו מסש להחברה ולתת לה היכולת שתוכל עמוד ולהמשיך מעשי' הנדולים. הכותבים למען רוממות וקדושת השבת וחוסה וכצורה ככל שנות חיינו הצבוריים והפרטיים. ישראל כמהרש"ל ז"ל דושאוויץ אברהם יצחק פייוועלזאן.

סנהל

נעווים פארדינט הרב שרייבמאן און דער „ועד למען השבת" גרוים אנערקענונג פון יערען געטרייען איבערגעבענעם אידען און גע' וויס איז א חוב און א מצוה אויף יערען אידען צו העלפען דעם „ועד למען השבת" מיט אלעם מעגליכעם אין זיין גרויסע הייליגע אונטערנע' מונג. מיר ווינשען דעם „ועד למען השבת" גרוים ערפאלג אין זיינע באמיהונגען און זאל זיין אדבייט געקרוינט ווערען מיט נצחון למען קרושת השבת און למען דתנו ותורתנו.

טה למה באים?

פון שמואל ד. מהרש"ק

דומישעסער, נ.

אויף דעם פסוק אין פרשה וילך, אין וועל' בען משה האט פארזאגט די כהנים און די זמני ישראל: הסהל את העם האנשים והנשים והטה למען ישמעו ולמען ילמדו, פרעגט די נמרא אין חגיגה (נ' ע"ב), „אם אנשים באים ללמוד, נשים כאות לשמוע טה למה באים?" און דער

ענטפער איז „כרי ליתן שכר למביאייהם". איז אייגענטליך די פראגע מיט דעם ענטפער אומ' פערשטענרליך.

מיר פארשטייען, למשל, די ריכטיגקייט פון די ווערטער „אנשים באים ללמוד", מענשען דארפען לערנען, יעדערער דארף פיהלען אז איהם פעלט און אז ס'איז פאראן גרעסערע גע' לערנטע פון איהם ביי וועמען ער דארף פרעגען און הערען וואָס זיי זאָגען איהם.

צום באַרויערן איז היינטיגע צייטען ביי אונז אין אמעריקא שווער צו געפינען אזעלכע וועל' כע זאלען פיהלען אז זיי דארפען לערנען פון יענעם און פרעגען ביי א צווייטען. יעדערער דענקט אז ער ווייס מעהר און פערשטייט בעסער פון יענעם, סאזי „כללנו חכמים, כללנו יודעים".

ניט זיי דארפען פרעגען נאָר זאָגען יענעם. און דאָס ווילען זיי ניט פערשטיין אז דער חכם איז דוקא דער וואָס פרעגט, דער וואָס פיהלט אז איהם פעלט און ניט דער וואָס דענקט אז ער איז שוין א פארטיגער בריסמאכ און מען

דארף זיך פון איהם לערנען. דאָס לערענט אונז דער בעל „הגדה של פסח" ווען ער האָט אונז פאָרגעשטעלט דעם אונטערשייד פון חכם צום רשע. דען אייגענטליך איז אין פלוג קנאפע נפקהמינה צווישען „עבודה" און „חוקים ומשפטים" אָדער פון „אתכם" צו „לכם". דער אונטערשייד איז נאָר ווי עס ווערען די ווערטער געזאָגט. ביים חכם ווערט געזאָגט אין פרשה ואתחנן: „כי ישאלך כנך מה העדות והחוקים והמשפטים". דער חכם פרעגט, ער וויל וויסען און ער גלייבט אז ס'זיינען פאראן גרעסערע פון איהם וועלכע קענען געבען אן ענטפער אויף זיין פראגע. ביי דעם בן רשע ווערט אויסגע' דריקט אין פרשה בא: „והיה כי יאמרו אליכם בניכם". דער רשע פרעגט ניט נאָר זאָגט, ער האָלט זיך פאר דעם גרעסטען אוטאָריטעט, וואָס ניט ער דארף פרעגען ביי א צווייטען, נאָר ער דארף יענעם זאָגען. דעריבער ווען „אנשים באים ללמוד", מענער קומען לערנען, איז עס געוויס נוט און פיין און זיי זיינען באַרעכטיגט צו באַקומען שכר פאר זייער לערנען. דאָס זעלבע פארשטייען מיר אויך די ריכטיג-

נענען זייער פאלק, און זיי נעמען ניט אין אכט אז די קינדער ווערען פון זיי דערווייטערט און האַרעווען זיך אין אן אַנדערע עלט, אין אן אַנדערע סביבה, וואו זיי זאפען איין פרעמדע זימען און פרעמדע מנהגים, ווייט פון אונזער תורה און ווייט פון אונזער טראַדיציע. און די מאַמעס באַנוגענען זיך דערמיט וואָס זיי גייען אין שוהל הערען אַ מניד, אַ רעדנער, אַרער באַפען אַ קרושה, אַ ברכו, און די קינדער? ניט די קינדער ווילען פערשטיין דעם פאַרנעניגען פון די מאַמעס און ניט די מאַמעס אינטערעסירט וואָס די קינדער טוען.

אַנדערע דורות מיט אַנדערע וועלט אַנשוויי אונגען ווערען אזוי אַרום געשאַפען, וואו מיר, דער עלטערער דור וועלען זיין די לעצטע וואָס האַבען נעצויגען דעם שנייעל פון אונזער טראַדיציע און מיט אונז וועט זיך איבעררייסען די נאָלדענע קייט פון אונזער פאַראַנגענהייט. ראַן זיינען מיר ניט באַרעכטיגט צום שכר פאַר אונזערע מעשים — פאַר אונזער לערנען און הערען.

אַנשים באים ללמוד, מענער קומען לערנען, נשים באות לשמוע, פרויען קומען הערען, און ווייסט איהר טף למה באים, פאַרוואָס מווען זיי ברענגען די קינדער מיט זיך? כדי ליתן שכר למביאייהם, כדי די עלטערן וואָס ברענגען זיי זאָלען באַקומען דעם שכר פאַר זייער לערנען און הערען.

דאָס זעלבע זאָגט די נמרא אין ברכות (י"ז ע"א): נשים במאי זכיון? מיט וואָס זיינען די פרויען זוכה און באַרעכטיגט צו שכר? ס'איז ניט נעניג זייער אייגענע פרומקייט און זייער אייגענער לויפען אין שוהל אַרײן, נאָר „באקרויני בנייהו לבי כנשתא“, ווען זיי זאָפען די מעגליכקייט אז אויך די קינדער זאָלען זיין אין די בתי מדרשים, די קינדער זאָלען אין ישיבות לערנען, און ערציהען זיך אין אַ אידישע אַטמאָספערע, אין אַ אידישען נייסט. און אין סומה (כ"א ע"א) זאָגט די נמרא נאָך שאַרפער אז „באגרא דמסריין ומתניין בנייהו“, אַט דער זכות וואָס די פרויען גיבען די מעגליכקייט אז קינדער זאָלען לערנען חומש און משנה,

קייט פון דער צווייטער פראַזע „נשים באות לשמוע“. די וועלכע קענען ניט איבערגעבען זיך צו שווערען לימוד, זייערע פערהיגקייטען זיינען דאָצו ניט צוגעפאַסט, זייערע כחות זיינען צו שוואַך צו פערשטיין ווען מען זאָגט פאַר זיי אַ שווערע סוגיא, אַ חילוק, אַ פלפול, אַ לשיטתו, אָבער זיי קומען הערען אַ מניד, אַ רשן, אַ רעדנער, וועלכער מיט פשוט'ע ווער'טער זאָגט ער פאַר זיי אַביסעל מוסר, לערענט זיי אַ פרק אין דרך ארץ, פלאַנצט אין זיי איין גוטע מידות און מאַכט זיי מאַראַליש געשטימט, איז עס געוויס גוט. ווייל צום באַדויערען האַבען מיר נאָר אַ קליינעם טהייל פון אַזעלכע פרויען וועלכע זאָלען וועלען קומען הערען. די מעהר' הייט זיינען זייער „ביזוי“ מיט קאַרטען, בינגא'ס, שאָוס און טעאַטערס. און דעריבער ווען „נשים באות לשמוע“ זיינען זיי געוויס באַרעכטיגט צו באַקומען שכר פאַר זייער הערען.

אומבאַרשטענרליך איז אָבער די פראַגע „טף למה באים?“ צו וואָס דאַרפען די קינדער קומען? און דער ענטפער „כדי ליתן שכר למביאייהם“. כמה נפשך, אויב ס'איז אַ פראַגע צוליב וואָס דאַרף מען נאָר בריינגען די קינדער, ד. ה. אז מען קען זיך באַניין אָהן זיי, פאַרוואָס זושע קומט שכר צו די וועלכע בריינגען זיי?

נאָר אין דעם מאמר חז"ל ליגט אַ טיעפע כוונה, וואָס מיט דעם איז פאַרבונדען דער גורל פון יודענמהום, זיין עקזיסטענץ און געגענר ווארט, און זיין האַפענונג און צוקונפט. דער „ליתן שכר“ מיינט: ווען זיינען באַרעכטיגט צום שכר די מענער פאַר זייער לערנען און די פרויען פאַר זייער הערען, נאָר דאָן ווען זיי ברענגען אויך די קינדער מיט זיך אין זייער אַטמאָספערע, און ערציהען זיי אין זייער נייסט. ווען אָבער די „אַנשים באים ללמוד“, מען גרינדעט אַ חברה ש"ס, אַ חברה משניות און עין יעקב — אַליין לערענט מען טאַקע געשמאַק, אָבער די קינדער לאָזט מען אויף הפקר אונטער דער השפעה פון דער פרעמדער נאָס, ווען די מאַמעס שמעלען זיך צופרידען דערמיט וואָס זיי אַליין קוקען אַרײן אין אַ ספר און זיי דעני קען אַ דערמיט זיינען זיי יוצא גענען ניט און

פארהיט זיי און דערווייטערט פון זיי די שטראף פאר א פארברעכען וואָס זיי זיינען אַמאָהל דורכגעפאלען און נעטהאָן אַן עברה . . .

און דאָ רעדט זיך ניט דוקא וועגען „אייגענע קינדער“, ווייל צום באַרויערען טרעפט פיעל מאָהל אַז צו אייגענע קינדער קען מען ניט העלפען. אָבער „כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו“, האָבען אונזערע חכמים געזאָגט, דער וואָס שאַפט אַ מעגליכקייט אַז אַנערע קינדער זאָלען לערנען תורה איז עס גלייך ווי ער וואָלט מיט זיינע אייגענע קינדער געלערענט, ווייל רורך זיין הילף וואַסען אויס תלמיד חכמים, ס'ווערט פאַרשטאַרקט דער אידישער נייטט און ראָס פאָלק ווערט רייכער מיט געלערנטע מענשען וועלכע ציהען אויף ווייטער די גאָלדענע קייט פון אונזער פּערגאַנגענהייט און זיי וועלען אונז דערפיהרען צו אַ נאָרד-רייכע צוקונפט.

אויפהויבען זיין שטימע פון פראַטעסט צוזאָ- מען מיט אונז געגען דעם. מיר זיינען זיכער אַז די יוניאָן וואָלט גע- קענט געפינען וועגען און מיטלען אַז טויער- דער אידישע אַרבייטער זאָלען ניט מחלל שבת זיין בפרהסיא און ברעכען איינע פון די הויפט זיילען פון אידענטום — שבת קודש.

עס איז אַ וועהטאָג און אַ שאַנדע, אַז אין דער צייט ווען מען טוט אַ גוטע זאַך פאַר אירען זאָל מען אין דער זעלבער צייט ברעכען מיט דאָס גאַנצע אידישקייט!

מיר ווענרען זיך צו די קלאָוקס-מאַנופּעק- טשורעס, צווישען וועלכע עס געפינען זיך אידישע מענשען, ניט צו עפענען די שעפער שבת, און אנשטאט דעם עפענען די שעפער זונטאָג.

מיר ווענדען זיך איבערהויפט צו די אַר- ביטער, צווישען וועלכע עס געפינען זיך פיעלע פרומע איבערגעבענע אידען, מיט אונזער פיי- ערדיגען רוף: ברעכט ניט אונזער הייליגען שבת און אַרבייט ניט שבת! קומט ניט אַרײַן אין די שעפער שבת! אירען בעטען ניט אייער טובה ווען דאָס קומט דורך חורבן היהדות ה"ו. ווען איהר ווילט געבען פאַר די פליכטלינגע — איז זעהר שעח! אָבער אַר- בייט ניט שבת פאַר דעם... קיין איד טאָד ניט אַרבייטען שבת מיט'ן אויסרייד אַז ער אַרבייט פאַר אַ וואָהלטהעטיגען צוועק. אַזאַ אַרבייט איז ניט קיין וואָהלטהעטיגקייט נאָר צעשטערענדיג און חורבן!

אירען! לאָמיר האַלטען הייליג אונזער שבת און אונטער קיינע אויסריידען ניט ברע- כען דעם יסוד היסודות פון אידישקייט.

דער ועד הרבנים דניו-יאָרק האָט ביי זיין לעצטען מיטינג, אין וועלכען עס האָבען זיך באַטייליגט איבער הונדערט פון די גדולי הרבנים פון גרייטער ניו יאָרק, געגעבען אַ פייערליכען קבלת פנים צו הרב הגאון רבי יצחק רובינשטיין, ווילנער רב, און פיהרער

פארהיט זיי און דערווייטערט פון זיי די שטראף פאר א פארברעכען וואָס זיי זיינען אַמאָהל דורכגעפאלען און נעטהאָן אַן עברה . . .

און דאָ רעדט זיך ניט דוקא וועגען „אייגענע קינדער“, ווייל צום באַרויערען טרעפט פיעל מאָהל אַז צו אייגענע קינדער קען מען ניט העלפען. אָבער „כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו“, האָבען אונזערע חכמים געזאָגט, דער וואָס שאַפט אַ מעגליכקייט אַז אַנערע קינדער זאָלען לערנען תורה איז עס גלייך ווי ער וואָלט מיט זיינע אייגענע קינדער געלערענט, ווייל רורך זיין הילף וואַסען אויס תלמיד חכמים, ס'ווערט פאַרשטאַרקט דער אידישער נייטט און ראָס פאָלק ווערט רייכער מיט געלערנטע מענשען וועלכע ציהען אויף ווייטער די גאָלדענע קייט פון אונזער פּערגאַנגענהייט און זיי וועלען אונז דערפיהרען צו אַ נאָרד-רייכע צוקונפט.

טעטיגקייטען פון „ועד-הרבנים“

ועד הרבנים פראַטעסטירט געגען חלול שבת אין קלאָוק שעפער

צום וויפילסטען מאָל קומען מיר מיט אונ- זער העפטיגען פראַטעסט אין דער עפענטליכ- קייט געגען דער קלאָוקס-מאַכער יוניאָן פאַר בעשטימען דעם פליכטלינגטאָג — דער טאָג ווען אַלע פאַררינסטען פון די אַרבייטער געהען פאַר די פליכטלינגע, — דוקא פאַר אַ שבת! מיר וועלען קיינמאָל נישט פאַרשווייגען אַזאַ עפענטליכען, פריהערגעפלאַנטען חלול שבת בפרהסיא פון אַ יוניאָן, וועלכע איז אַ אידישע. עס איז ניטאָ קיין שום באַרעכטיגונג פאַר דעם. עס הייסט פשוט ציניש זיך אויסלאַכען פון דאָס הייליגסטע און טייערסטע ביי אירען! מיר זיינען זיכער אַז ניט נאָר יעדער אַדמאָר- דאָקסישער איד, נאָר יעדער רעכט-דיינקערער איד, וועלכער איז ניט קיין להכעיס'ניג, וועט

מודעה ואזהרה פון „ועד־הרבנים“ דניו־יאָרק רבתי

(א) סיר זיינען מזהיר, אז מען זאל זיין זעהר פארזיכטיג ביים קויפען פעטס פאר פסח, אום מען זאל ח"ו גיט נבעל ווערען אין נבלות וטרפות, נור קויפען ביי א מוחק בכשרות, נאכפארענענדיג זיך פריהער ווען גען פארקויפער ביי א רב מוכהק פון דעם סעקשאָן.

(ב) מען זאל אויך זיין זעהר פארזיכטיג ביים קויפען פסח'דיגע קעקס, ווייל עס פו רוב זיינען די כלומ'סט פסח'דיגע קעקס חסץ נמור.

(ג) אזוי ווי עס איז פעכמענטעטעלט געווארען, אז די נרויכע בעקערס באקען ברויט אויך אום פסח און דאָרדער זיינען זיי עובר יעדע סיננס אויף כל יראה וכל ימצא און פוען ביוזעס מיט איסורי הנאה, — אַלזא, וואָרענען סיר שטרענג, אז קיינער זאל גיט נעכען קיין הכשר אין אַזעלכע בעקעריעס.

(ד) סיר וואָרענען אַלע אירען: צו קויפען פסח'דיגע נראַסעריעס נאר ביי א אירען און א מוחק בכשרות, איבערהויפט ביי די וואָס האַלטען אַליין פסח.

(ה) סיר זיינען מזהיר זעהר אַכטונג צו נעכען וואו צו קויפען וויין פאר ארבע כוסות און קויפען נאר ביי דעם, ווער עס האָט א השגחה פון א רב מוכהק.

(ו) גיט זיך פסח פון ברענדיס און שליוואָוויץ סיי היגע סיי יוראָפישע, סירען: איהר אַליין ווייסט און קענט דעם רב וואָס גיט דעם הכשר אויף פסח און דעם פאַרקויפער — פּרעגט יעדעס פּאָהל ביי אייער רב צו איז דער הכשר גוט.

(ז) צו אונזער נרעסען בערויערען האָבען לעצט־טענס אָנגעהויבען אַרויסגעבען הכשרים אַזעלכע לייטע, וועלכע זיינען גענצליך אומבעוואוסט אין דער רבני־ישע־לומ'דישער־וועלט און פאַרדינען גיט דעם קלענס־טען צומרוי. דאָריבער וואָרענען סיר דעם כרייטען אירישען עולם, אז גיט אויף אַלע הכשרים קען מען זיך פאַרלאָזען, נפרט פסח, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען א איכור משהו, און מען זאל ווענען יעדע זאך פרענען א רב מוכהק ומפורסם, יעדער אין זיין סעקשאָן.

(ח) אזוי ווי עס געהען אַרום מענשען כלומ'סט אין נאָמען פון רבנים צו פאַרקויפען חמץ, און דאָס איז אַן איינפאַכער שקר, און רעדווייל ווערען אירען נכשל אין חמץ שעבר עליו הפסח — אַלזא, זיינען סיר מזהיר אז יעדער זאל אַליין פאַרקויפען חמץ און רוקא ביי א רב מוכהק.

(ט) סיר זיינען אויך מזהיר די נראַסעריעס, בעי קערס און אַלע וועלכע האַנדלען מיט המי'דיגע אַר־טיקלען, אז זיי זאלען אַרויסהענגען אין זייערע סטאָרס א פייפער פון דעם רב מוכהק, ביי וועמען זיי האָבען פאַרקויפט חמץ, אז דער חמץ איז פאַרקויפט געוואָרען

פון מזרח־איראָפּעאישען אידענטום, וועלכער איז לעצטענס אָנגעקומען קיין אמעריקא.

הרב ר' ישראל דושאָוויץ, דער פּרעזידענט פון ועד הרבנים, האָט פאַרגעשטעלט הרב ר' בינשטיין וועמען ער האָט כאַראַקטעריזירט אַלס „תפארת הרבנים“ מיט זיין תורה און חכמה און פאַרגעשטעלט הרב ר' משה הור־וויץ, דער מחבר פון „דרשות הרמ"ה“, וועל־כער קען הרב רובינשטיין פון זיין יוגענד, צו רעדען איבער דער גרויסקייט פון הרב ר' בינשטיין.

הרב הורוויץ האָט געגעבען אַן אויספיהר־ליכע שילדערונג וועגען דער פּרעזענליכקייט פון הרב רובינשטיין. ער האָט איבערגעגעבען זכרונות פון אמאָליגע צייטען ווען הרב רובינ־שטיין האָט גע'שם'ט אַלס גרויסער עילוי און זיך אויסגעצייכענט מיט זיין גדלות און חריפות בתורה. ער האָט דערצעהלט אינטערעסאַנטע פרטים פון דער צייט פון דער וועלט־מלחמה ווען הרב רובינשטיין איז געבליבען אויפ'ן פלאַץ אין ווילנע און מיט אמת'ער מסירות־נפש געראַטעוועט אידען, און צולעצט וועגען הרב רובינשטיין'ס ראָלע אַלס ווילנער רב, וועלכער האָט פאַרנומען די בימה פון ווילנער שטאָדט־שוהל אין א קהילה וואו 200 בעוואוסט־טע רבנים און מגידים האָבען זיך געפונען. הרב הורוויץ האָט געוואונשען הרב רובינ־שטיין ער זאל נאָך דערלעבען די צייט ער זאל קענען צוריק פאַרנעהמען דעם רבנות־שטול אין ירושלים דליטא.

הרב רובינשטיין האָט דאָן געהאַלטען אַ מייסטערהאפטע רעדע, אָנפאַנגענדיג מיט א „דבר־הלכה“, וועלכע האָט בענייטערט אַלע פאַרזאַמעלטע רבנים און ביי א סך רבנים האָט מען געזעהן פינקלען טרערען אין די אוי־גען.

כרין און עס איז ניטא קיין חשש פון חפץ שעבר עליו הפסח.

(י) די אלע וואס ווייסען פון וועלכען עס איז מכשול בעניני פסח, וואס דארף פארריכט ווערען, בעטען מיר גלייך טודיע זיין אונזער אפיס דורך א לעטער אדער כיי מעלעפאן און מיר וועלען דאס בע"ה טרייען גלייך מתקן זיין.

(יא) א באריהסטער דאקטאר ספעציאליסט וועט זיך נעמינען די לעצטע טעג פאר פסח אין אפיס פון רעד הרבנים" צו ענטפערן אויף אלע נעווגרהייטס און רייעטס פראגען אין באצונ צו פסח. בכרכת חג כשר ושטח לכל ישראל, בארץ ובגולה.

ועד הרבנים דניו יארק רבתי

מעלעפאן פון אונזער אפיס: נרעסערס 85365

האראוויץ-מארגארעטען און זייער אויסגעצייכענמקייט אין כשרות

עס איז שוין געווארען א הייליגע טראדיציע ביים ועד הרבנים און גרייסער ניו יארק" צו בעזוכען אלע ערב פסח די וועלט-בעריהטע מצה בעקעריי פון, הארא" ווייץ-מארגארעטען" און אויך דעם יאהר האט א קאמיטע פון פראסינענטע רבנים פון, ועד הרבנים" בעזוכט די בעקעריי און בעמראכט ווי אלעס נעהט צו איז בעסטען אדרנג און איז געבליבען ועהר צופרידען מיט אלעס וואס זיי האבען געוועהן.

אין אמת'ן איז דאס בעזוכען האראוויץ-מארגארעטען מצה בעקעריי אויסער דאס פערנעניגענער צו צוזעהן ווי אלעס ווערט געמאכט מיט'ן נרעסטען הדור און ווי אזוי די פסח'דיגע מצות ווערען געקאכט מיט די נור מעני ליכער אבענהייטקייט און תכלית השמירה—נור עס איז גלאט אן אמת'ער עונג רוחני צו איבערטרעטען דעם שוועל פון די מעל בעריהטע כלל ישראל כשרות-איני סטימוציע וואס עס רופט זיך, האראוויץ-מארגארעטען מצה בעקעריי."

ווען איהר קומט אריין אין די האראוויץ-מארגארעטען בעקעריי פיהלט איהר גלייך, אן איהר קומט אריין אין א בעזונדער אטמאספערע, וואו אלעס אטעמט מיט טרא" ריציאן, אריינגעלער נשמה'דיגער אירשיקייט און מיט'ן אמת'ן חן און שעהנמקייט פון סיינעדיייהרדיגען יודעני טהום

איהר דארטס נור א קוק געבען אויף דאס פאטריאר-כאלישען אויסעהן פון די אינהאבערס פון דער בעקעריי, וואס עס דריקט אויס הארציגע אירישע איידעלקייט, אינערליכער נייסטרייביקייט, בעשיידענער אבער טיעפער פרומקייט, און איהר פיהלט גלייך, אן דאס איז א ניש'ס געבענטשטער ווינקעל איז אטעריאקער יודענטהום

וואו עס ווילט זיך וואס אטמער אריינקומען און נע" ניסען פון דער אלטערהייטסישער וואריטער אירישער סכיכה.

דער אינגערער דור פון האראוויץ-מארגארעטען ציין נענט זיך אויס מיט דער זעלבער סיפער און הארציגער איבערגעבענקייט צום טראדיציאנעלען יודענטום, און איז באוועלט מיט א ברענגערען פארלאנג און נייסטיקע דורשט צו שטארקען און צו באפעסטיגען אלע אונזערע נייסטיגע פאזיציעס אין דעם לאַנד און איז אקטיוו אויף אלע געביטען פון תורה טרייען אירענשהום. אן אירעאלער עקואספעל פון זיי שטעלט מיט זיך פאר פערט סארגארעטען, דער עקספירעדיענט פון די גרויסע און בארימטע שול, קהלת ישורון" פון די 85טע סטריט, און איינער פון די פעטיגע סטער פון די פורחי ארגאניזאציע פון אטעריקע, וועלכער צייכענט זיך אויס מיט זיין נייסטיגער דייקייט מיט א בעזונדערען איידעלקייט, און מיט סיפער צונעבונדענקייט צו אלץ וואס עס איז אונז הייליג און סיער. מר, פערט סאר גארעטען איז זעהר אקטיוו און פעפעט זיין צייט און ענערגי פאר'ן אויבילדונג פון אן אמת'ן אירישע לעכען אין אטעריקע.

אויך די אלע לייטע, וואס זיינען באשעמטיגט און וועלכע ארבייטען ביי די האראוויץ-מארגארעטען זיינען טראדיציאנעלע תורה טרייע אירען און ווען איר כא" זוכט די האראוויץ-מארגארעטען מצה פעקטארי סוומ איר ווערען דורכגעברונגען מיט דעם נעמיל, אן דאס איז די אמת'ע הייס פון כשרות, וואו אלעס ווערט דורכגעמירט מיט די נרעסטע שטריינגקייט און אפגע היסקייט און צייכענט זיך אויס מיט דעם אירעאלסטען הידור פון כשרות.

און ניס אמוסיס האט דער אלטער נאון און צריק הרב משה וכולון סרגליות זצ"ל געזאגט ניס לאנג פאר זיין טיים צו דעם שרייבער פון די ציילען, אן ווען מיר וועלען ערלעכען אן משיח וועט קומען און מיר וועלען אלע קומען אין ארץ-ישראל, וועלען מיר אויך דאן ניס דארפען האבען קיינע מעהר אבענהייטע און מעהר כשר'ע מצות ווי די פון האראוויץ-מארגארעטען

מודעה רבה לאורייתא

צנית הדפוס שלנו אנו מדפיסים כל מיני ספרי פלפול וזרים צדקור היותר גדול, והמחברים המדפיסים אללנו ספריהם. שצעים לזון בלופן היותר טוב.

GINSBERG LINOTYPING COMPANY
63 SUFFOLK STREET, NEW YORK, N. Y.